

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

Zápisnica

**z workshopu Biosférické rezervácie a ich rozvoj
organizovaného v rámci projektu APVV-20-0108
Implementácia Agendy 2030 prostredníctvom biosférických rezervácií
BIO RESERVE**

**dňa
21.4.2022 a 22.4.2022**

Členom riešiteľského tímu a pozvaným hosťom bola doručená pozvánka na rokovanie e-mailom dňa 12.4.2022.

Workshop sa uskutočnil sa uskutočnil dňa 21.4.2022 od 10.00 hod. do 17.30 hod. a dňa 22.4.2022 od 9.00 hod. do 12.30 hod. prezenčne na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici s možnosťou pripojenia online.

21.4.2022

Program:

1. Privítanie (p. Vitálišová)
2. Biosférické rezervácie a UNESCO (p. Guziová)
3. Súčasný problémy BR v Slovenskej republike (p. Fabriciusová)
4. Vízia – kde vidíme biosférické rezervácie v SR o 10 – 15 rokov? Právne postavenie biosférických rezervácií. Kde ho chceme posunúť? Organizačné (personálne) štruktúry biosférických rezervácií a manažment biosférických rezervácií
5. Rozvoj BR z hľadiska strategického plánovania – fázy strategického plánovania (p. Vitálišová)
6. Rozvoj BR z hľadiska krajinného plánovania – Integrovaný manažmentový plán (p. Špulerová)
7. Strategické plánovacie dokumenty biosférických rezervácií.

Prítomní: Anna Vaňová, Katarína Vitálišová, Kamila Borseková, Darina Rojíková, Martin Orviský, Zuzana Guziová, Slavomír Celer, Katarína Žilkovanová, Peter Urban, Michaela Mrázová, Martina Slámová, Vladimíra Fabriciusová, Lucia Miňová, Jakub Melicher, Jana Špulerová, Marián Gič, Zuzana Bartušová, Zita Izakovičová, Marta Dobrovodská, Ján Kilík, Peter Mihók (online), Peter Maňka (online), Petra Semjanová (online), Viera Grigová (online)

1. Privítanie

Stretnutie otvorila Katarína Vitálišová, zodpovedná za riešenie projektu APVV-20-0108 Implementácia Agendy 2030 prostredníctvom biosférických rezervácií BIO RESERVE (ďalej len „projekt APVV“) a privítala všetkých účastníkov workshopu.

2. Biosférické rezervácie a UNESCO

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

Pani Guziová informovala o postavení a fungovaní BR vo svete a ich vzťahu/prepojení/napojení k UNESCO. Pani Guziová ďalej informovala o dokumentoch upravujúcich BR na medzinárodnej úrovni, ako aj model dobre fungujúcej BR.

3. Súčasný problém BR v Slovenskej republike

Pani Fabriciusová veľmi podrobne informovala zúčastnených o základných problémoch a výzvach vo fungovaní, postavení, manažmente a financovaní BR na Slovensku. Ako základné problémy p. Fabriciusová vníma:

- stotožňovanie BR, NP a CHKO,
- zužovanie funkcií BR len na ich ochranársku funkciu,
- nízke povedomie o BR a ich funkciách v územiach BR, ale i mimo nich,
- absencia strategických dokumentov upravujúcich postavenie a vzťahy BR,
- Agenda MAB „hodená“ na pracovníkov ŠOP bez prislúchajúcich kompetencií,
- minimálne finančné zdroje na BR zo strany MZVEZ SR a MŽP SR,
- prehliadanie výhod, ktoré pre územia, ktoré sú súčasťou BR, ale aj pre SR ako také, BR prinášajú.

Ďalej pani Fabriciusová na príklade BR Poľana demonštrovala, aké sú výhody BR a ako aj napriek legislatívnym a ďalším bariéram môžu BR na Slovensku fungovať.

Pani Fabriciusová si myslí, že v priebehu mája 2022 by malo MŽP SR predstaviť Koncepciu rozvoja BR.

Pani Fabriciusová informovala, že v priebehu mája 2022 by mala V. Fabriciusová predložiť riaditeľovi ŠOP SR Koncepciu rozvoja BR, nakoľko bola ním poverená touto úlohou riaditeľom ŠOP SR na stretnutí dňa 31.01.2022.

K súčasným výzvam súvisiacim s osamostatnením Správ NP a so zmenou zákona NR SR č. 6/2022 Z. z., ktorým sa novelizuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny sa vyjadrili zástupcovia jednotlivých Správ NP.

Na prezentácii pani Fabriciusovej reagoval p. Peter Maňka (MŽP SR), ktorý z pohľadu nového nastavenia spôsobu riadenia BR (prezentácia p. Guziová – či „zhora nadol“ alebo „zdola nahor“) upozornil, že BR na Slovensku vznikli „zhora nadol“, teda prípadný nový návrh riadenia BR nemôže ignorovať túto skutočnosť. Pán Maňka sa ďalej vyjadril, že BR sa výrazne prekrývajú s inými chránenými územiaми (či už národnej sústavy alebo sústavy Európskej), čo v praxi znamená, že problematiku nie je možné oddeliť a je potrebné ju riešiť v kontexte. Pre korektné nastavenie manažmentu je preto zosúladiť hranice všetkých zón BR s chránenými s ostatnými prekrývajúcimi sa chránenými územiaми. K zjednodušeniu systému chránených území sa Slovensko zaviazalo už v envirostratégii. Z tohto hľadiska je preto logické a zmysluplné, že biosférické rezervácie rieši rovnaká inštitúcia (a tí istí zamestnanci) ako chránené územia, s ktorými sa BR prekrýva. K nastaveniu manažmentu v BR preto výrazne prispeje aj zonácia (plne v kompetencii ŠOP SR a dotknutej správy NP), respektíve bez zonácie nie je zmysluplné robiť ani manažmentový plán BR. V kontexte uvedeného sa ďalej vyjadril, že financie aktuálne plynú do BR už len na základe faktu, že sú ich súčasťou sú aj územia

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

národnej alebo európskej sústavy chránených území, a tiež faktu, že ide o lesnícky a poľnohospodársky využívané územie. Ide napríklad o prostriedky z Programu rozvoja vidieka, Operačného programu Kvalita životného prostredia, Envirof fondu, prípadne prostriedkov ďalších rezortov. Samozrejme zdrojom financovania môžu byť aj náhrady za obmedzenie bežného hospodárenia v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení. V kontexte uvedeného preto nastolil otázku aké aktivity nie sú financovateľné uvedenými finančnými zdrojmi. Ak sa majú vyčleniť ďalšie finančné prostriedky je preto potrebné vedieť na akú aktivitu konkrétne. Na základe uvedeného môže MŽP SR odporučiť zdroj financovania, pripomenkovať jednotlivé výzvy alebo napr. požiadať o alokovanie finančných prostriedkov na tieto aktivity zo štátneho rozpočtu alebo rozpočtu ŠOP SR. Súčasne uviedol, že dotknuté správy chránených území by určite potrebovali školenie z hľadiska možností financovania z viacerých zdrojov. P. Fabricusová v tomto však v tomto kontexte uviedla, že toto financovanie nie je z pozície biosférickej rezervácie. S čím nesúhlasili viacerí zúčastnení, nakoľko už niekoľko rokov apelujú na MŽP SR a MZVEZ SR s požiadavkami na riešenie definovaných problémov súvisiacich najmä s legislatívnym postavením, kompetenciami a financovaním BR v SR. V zmysle uvedeného je však potrebné podotknúť, že zákonné ustanovenia týkajúce sa prekrývajúcich chránených území v dotknutej legislatíve sa priamo aplikujú aj v biosférickej rezervácii. V tomto kontexte p. Maňka uviedol, že načrtnutý problém „divokej výstavby“, by mal riešiť pripravovaný zákon o krajinnom plánovaní.

4. Vízia – kde vidíme BR v SR o 10 – 15 rokov? Právne postavenie biosférických rezervácií. Kde ho chceme posunúť? Organizačné (personálne) štruktúry biosférických rezervácií a manažment biosférických rezervácií

Zúčastnení členovia RT sa rozdelili do troch skupín. V každej pracovnej skupine boli zastúpení zástupcovia BR a ŠOP SR, SAV a EF UMB a spolupracovali na definovaní idealizovanej vízie, organizačnej štruktúry a právneho postavenia BR na Slovensku v budúcnosti.

Pani Vitálišová zúčastnených informovala, že výstupy spracujú zástupcovia EF UMB a zašlú všetkým členom RT.

Úloha: Tím UMB spracuje výstupy pracovných skupín a zašle všetkým členom riešiteľského tímu do 10.5.2022.

5. Rozvoj BR z hľadiska strategického plánovania – fázy strategického plánovania

Pani Vitálišová odprezentovala teoretické východiská strategického plánovania rozvoja území, pričom aj vzhľadom na prezentáciu pani Guziovej sa zhodli na tom, že východiská a prvky strategického plánovania pri BR, ktoré sa realizujú vo svete sú rovnaké s prístupom, ktorý je využívaný pre strategickom plánovaní miest a regiónov.

6. Rozvoj BR z hľadiska krajinného plánovania – Integrovaný manažmentový plán

Zúčastnení sa zhodli, že nie je cieľom robiť Krajinnno-ekologický plán (KEP) alebo Krajinnno-ekologickú štúdiu (KEŠ), ale bolo by vhodné vybrať niektoré prvky metodiky a prepojiť ich s metodikou strategického plánovania území – vytvoriť novú metodiku a aplikovať ju na BR

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

Poľana ako modelový príklad. Cieľom bude vytvoriť metodiku, rozvojovú stratégiu BR, akčný plán a marketingový plán.

Pani Mrázová informovala zúčastnených, že je spracovaný návrh Zákona o krajinnom plánovaní, ktorý prešiel koncom r. 2021 interným pripomienkovým konaním v rámci MŽP SR a v marci 2022 mal ísť do medzirezortného pripomienkového konania (MPK). Vzhľadom na to, že v súčasnosti prebiehajú koalíčné rokovania týkajúce sa prípravy zmien niekoľkých zákonov (stavebný zákon, zákon EIA), ktoré úzko súvisia s témou krajinného plánovania, návrh Zákona o krajinnom plánovaní nakoniec do MPK nešiel. Táto skutočnosť ešte poskytne možnosť v prípade potreby zosúladiť jeho znenie so znením súvisiacich zákonov. Po schválení zákona budú následne vypracované a schválené jeho dve vykonávacie vyhlášky. Jedna vyhláška bude stanovovať metodiku, podľa ktorej sa budú krajinnno-ekologické plány pripravovať a druhá vyhláška bude určovať odborne spôsobilé osoby, ktoré budú krajinnnoekologické plány pripravovať. Zároveň prítomných informovala, že návrh Zákona o krajinnom plánovaní je vzhľadom na to, že sa zatiaľ nedostal do MPK, neverejným dokumentom.

Zúčastnení sa zhodli na tom, že by bolo vhodné využiť túto príležitosť a v rámci tvorby metodiky, ktorá má byť výstupom projektu APVV, by bola zároveň vytvorená metodika/metodické odporúčania pre tvorbu metodiky KEP/KEŠ, ktorá by bola súčasťou zákona.

Pani Fabriciusová oznámila zúčastneným členom, že 10.5.2022 by malo byť stretnutie k aktivitám v rámci územného plánovania v podmienkach BR Poľana, ktorého sa majú zúčastniť a teda bude členov RT informovať o pripravovaných zmenách/novinkách.

Úloha: zástupcovia UMB a SAV sa zúčastnia plánované stretnutia k územnému plánovaniu 10.5.2022 a následne si dohodujú spoločné stretnutie k metodike analýzy územia a tvorbe strategického dokumentu.

7. Závery

Katarína Vitálišová poďakovala zúčastneným za aktívnu účasť a rokovanie ukončila.

22.4.2022

Program:

1. Analytická časť strategického plánovania rozvoja BR. Čo tvorí analýzu územia a ako musí vyzeráť, aby sme pokryli aj Agendu 2030? Diskusia ako realizovať analýzu v BR. (p. Borseková, p. Vaňová)
2. Možnosti financovania BR
3. Aké dáta si vyžaduje periodické hodnotenie BR? A čo bolo vytýkané periodickému hodnoteniu BR v SR? (p. Guziová)
4. Aktuálne informácie z administratívy projektu. Plán výstupov.

Prítomní: Katarína Vitálišová, Darina Rojíková, Anna Vaňová, Kamila Borseková, Jakub Melicher, Martin Orviský, Katarína Žlkovanová, Zita Izakovičová, Zuzana Guziová, Lucia

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

Miňová, Slavomír Celer, Marta Dobrovodská, Jana Špulerová, Michaela Mrázová, Peter Mihók (online), Petra Semjanová (online),

1. Analytická časť strategického plánovania rozvoja BR. Čo tvorí analýzu územia a ako musí vyzerat', aby sme pokryli aj Agendu 2030? (p. Borseková, p. Vaňová)

Pani Vaňová predstavila súčasti analytickej časti strategického plánovania. Informovala, čo všetko bude potrebné v rámci územia BR skúmať, aby bolo možné následne vytvoriť stratégiu. Ďalej uviedla, že by bolo vhodné, keby všetky súčasti analytickej časti, ktoré súvisia s environmentálnym prostredím BR skúmali a analyzovali členovia RT zo SAV, ktorí sa tejto problematike venujú.

Pani Guziová upozornila na to, že síce sú hranice napr. BR Poľana jasne vymedzené, ale nie celé k. ú. obcí sú súčasťou BR príp. do manažmentu BR dobrovoľne vstupujú aj obce, ktoré nie sú súčasťou BR.

Na základe upozornení pani Guziovej členovia RT zo SAV navrhli, aby sa členovia RT zo SAV a EF UMB spolu so zástupcami BR Poľana stretli a definovali presne určili hranice územia, ktoré bude analyzované aj nad rámec aktuálneho vymedzenia územia BR. . Výsledkom môže byť návrh na úpravu vonkajších hraníc BR tak, aby lepšie zodpovedali existujúcim administratívnym alebo geomorfologickým hraniciam a aby sa zvýšil počet obyvateľov žijúcich v prechodnej zóne BR. Prechodná zóna môže prirodzene zasahovať aj do "voľnej krajiny".

P. Guziová tiež uviedla, že pri pre úspech a aplikovateľnosť výstupov projektu v budúcnosti je kľúčové, aby vypracovaná metodika a plány pre BR boli vykonateľné z hľadiska kompetenčného, finančného aj ľudských zdrojov. *Úloha: zástupcovia BR definujú, aké všetky súčasti (konkrétne ukazovatele, špecifické dáta) pre ich potreby musí obsahovať analýza BR v termín do 20.5.2022. Podklady zosumarizuje p. Mrázová, na základe toho bude ďalej tvorená metodika analýza, ku ktorej sa bude realizovať samostatný workshop na jeseň 2022.*

2. Možnosti financovania BR

Pani Borseková, informovala zúčastnených členov BR o možnostiach financovania z grantových schém HORIZONT. Prezentáciu, ako aj ďalšie informácie o možnostiach financovania BR budú vložené do sharepointu.

Úloha: Zástupcovia BR zväžia možnosti zapojenia sa tohto typu projektov. Potenciálne výzvy majú termín podania október 2022.

3. Aké dáta si vyžaduje periodické hodnotenie BR? A čo bolo vytýkané periodickému hodnoteniu BR v SR?

Pani Guziová informovala o súčastiach periodického hodnotenia BR.

Zároveň uviedla, všetky BR na Slovensku prešli v uplynulých rokoch (2010 - 2017) týmto periodickým hodnotením a každá bola spočiatku hodnotená negatívne a navrhovaná na vylúčenie so Svetovej siete BR. Periodické hodnotenia tak poukázali na vážne nedostatky, ktoré

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

boli roky na národnej úrovni prehliadané. Medzi hlavné nedostatky patrili nasledujúce skutočnosti:

- Zónovanie BR v niektorých BR nezodpovedalo štatutárnym požiadavkám a doposiaľ nie je doriešená harmonizácia zónovania BR a zónovania národných chránených území, ktoré sú súčasťou konkrétnej BR.
- Manažmentový plán – plány boli spracovávané resp. dopracovávané až v priebehu periodického hodnotenia. A doposiaľ absentuje systémový prístup k splneniu tejto štatutárnej požiadavky.
- V oblasti riadenia BR absentovali koordinačné rady so zastúpením rôznych subjektov, resp. efektívne mechanizmy spolupráce a efektívne modely financovania území s ohľadom na funkcie BR. V tejto súvislosti v ďalšej diskusii zdôraznila, že nie je adekvátne očakávať financovanie vecných aktivít v BR zo strany MZVEZ SR, nakoľko tomuto rezortu kompetenčne prináleží predovšetkým podpora účasti SR v rámci medzinárodnej spolupráce na rôznych úrovniach.
- Nedostatočná úroveň socioekonomického výskumu.
- Ekonomická a sociálna demografia a demogeografia.
- Nízke povedomie o BR a nedostatočné alebo absentujúce „výhody“ pre miestne obyvateľstvo z titulu BR.

4. Aktuálne informácie z administratívy projektu. Plán výstupov.

Pani Vitálišová informovala o krokoch, ktoré boli realizované s cieľom zrealizovať zmenu v projekte (pridanie nových partnerov) a tiež o zmene – pridanie nového riešiteľa Ing. Fabriciusovú. S p. Miňovou ďalej diskutovali o realizácii služobnej cesty do Slovinska. Ďalšie informácie budú priebežne komunikované účastníkom SC.

Je potrebné uvažovať o mieste, kde bude realizovaná druhá študijná cesta. Prichádza do úvahy Rakúsko, kde v septembri 2022 bude konferencia Euromab (<https://www.euromab2021.at/important-dates>). (pozor, účasť na konferencii je z projektu možné financovať len v prípade aktívnej prezentácie) a účasť na konferencii spojiť s realizáciou študijnej cesty.

Zároveň je dôležité mať na zreteli plán výstupov:

- *Počet vedeckých prác publikovaných v recenzovaných vedeckých časopisoch v SR – 2 (1- SAV, 1 – UMB)*
- *Počet vedeckých prác publikovaných v recenzovaných vedeckých časopisoch v zahraničí – 2 (1-SAV, 1- UMB)*
- *Počet vedeckých prác publikovaných v nerecenzovaných odborných časopisoch a zborníkoch v zahraničí – 3 (1-SAV, 1-UMB, 1-ŠOP)*
- *Počet diplomových prác súvisiacich s riešeným projektom – 1*
- *Počet PhD študentov, ktorých témy doktorandských prác súvisia s riešeným projektom – 1 (UMB)*

**APVV-20-0108 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PROSTREDNÍCTVOM
BIOSFÉRICKÝCH REZERVÁCIÍ
BIO RESERVE**

- *Ďalšie konkrétne formy medzinárodnej spolupráce v rámci riešenia projektu – 1 (študijná cesta, prípadne zmluva o spolupráci)*

5. Závěry

Katarína Vitálišová poďakovala zúčastneným za aktívnu účasť a rokovanie ukončila.

Zapísala: Darina Rojíková, 22.04.2022

Overila: 22.04.2022, Katarína Vitálišová